

CSORBA GYŐZŐ
ÉSZREVÉTELEK

Tizenegyedik kötetével jelentkezik Csorba Győző, a Pécssett élő kitűnő költő. Új verseskönyve lényegében előző könyvének, az *Anabázis*-nak szerves folytatása hangban, hangulatban, témában. Az akkor felvetett gondolatok, személyes és általános problémák foglalkoztatják most is a költőt, de versei talán minden eddiginél filozofikusabb igényvel, átfogóbban, elmélyültebben közelítenek az idő, az elmúlás, a megsemmisülés vagy a létezés titkaihoz. Az elvontság, a tárgyilagosra sikerült hang szerencsés módon eleven, gazdag realizmussal, megbízható, hiteles nyelvi érzékeltetéssel, rokonszenves, bensőségesen közvetlen emberi és költői magatartással párosul. Talán e minden hamis póztól és nagy gesztustól távoli, nagyon őszinte és humánus magatartás magyarázza azt is, hogy Csorba művei komor témájuk ellenére sem szomorúak. Az emlékek, vágyak, nosztalgiák lágy anyagából formált, elégikus hangú költemények visszapillantó tükrében ugyanis felcsillannak a gyermekkor, a szerelem, az alkotó férfikor játékos, derűs színei is, s emlék és valóság, múlt és jelen sejtelmes tündérvjátéka felidézi az emberi élet teljességét, megadja a szorongató kérdésekre a választ.

Csorba Győző
ÉSZREVÉTELEK

ÉSZREVÉTELEK

Észrevétel
Családi kör
Összesen

Alapvető elv

PC
5109

Csorba Győző

ÉSZREVÉTELEK

Pál Jostánnal
beszéli beszélget

Csorba Győző

77. T. 4.

Csorba Győző Megyei -Városi Könyvtár

B 0 0 0 0 0 8 4 7 8 9

145006

Magvető Kiadó, Budapest

Csorba Győző

ESSZEVÉTELEK

1976. február

1. Csorba Győző

2. Csorba Győző

© Csorba Győző, 1976

Mint a csapat

...
...
...
...
...

ÁLLOMÁS

Nagy idegenforgalmú városokban az állomás
közelében feliratos nyilak jelzik hogyan jutni oda
Egyre több a feliratos irányjelző utamban
egyre több nyíl mutatja
az állomást —

AZ 57-IK ELŐTT

Még hány jön a nyárra november?
hány ünnepem ünnepelem benn?
s víg ünnepeket? siratókat?
múlatni, marasztani jókat?

Vágyam lassan csakis annyi:
tudjam békén idehagyni,
ami kölcsönképpen enyém lett
s gyereket, testvért, feleséget;

békén, hogy lépteimet ne
gyászdob-hang árnya kövesse,
úgy nézzen akárki utánam,
mint utca forgatagában,

mint ott néz arra, ki szürkén
általvillan szeme tükrén,
s már nincs, eltűnt, nem is emlék,
mert árad az, árad az új nép.

MEGÉLNI

Magam szokásait ember szokásait
de unom de vágyom mások szokásait:
jól esne mondjuk ha mint ott az akácfát
a csípős böjti szél ágaim cibálná
jól esne mondjuk vadgalambként repülni
s a tévéantenna hegyére felülni
pókként fonalakkal beszőni a nyugodt
polc mögött rejtező mindig sötét zugot
megélni megélni nemcsak beleélni
s ha másképp nem menne örökre cserélni

AMBIVALENCIA

Természetes mozdulataim természetes reakcióim szerint e csaknem hatvan esztendő folyamán most igen szomorúnak kellene lennem titkon elgyászolnom a végképp vagy ideiglenes hatállyal hervadókat Teszem én és nem is esik nehezemre az általános gyász épp ellenkezőleg az ilyenmi módot ad romantikus-patetikus-teátrális viselkedésre ami mindig növeli az ember önbizalmát hisz végtére a koporsó is pódium

Csak ne bohóckodnának sárga és kis állatok tehetetlen falevelek illanva játszva ugrabugrán illendően nehézkedő lábam előtt

NEM KÜSZKÖDNÉK

Ó nem küszködnék másért
az élő másvilágért,
csak hogy a testi holtak
árulják el, mi módra haltak,

hogy míg sor nem kerül rám,
magam ráidomítván
a fő változatokra
várhassak a végső napokra,

csak hogy az elfogyandó
fényben fogyó halandó
önfényem rendre, lassan
apasszam és eloltogassam,

s ne meglepetve, dúltan
ott és akkor tanuljam,
mikor az ég leomlott,
őrizni az emberi rangot.

KÖZÖS BŐRBEN IS

Melyik tér ki melyik küzd s győzetik le:
nyilván tisztázva már
s a tervet tudja
minden porcikám

Csak a küszöbön
a küszöbön a hír át nem jöhet
Gyanakodva
lesem párttűző testemet:

a fényt agyamba
hogy villanjon túl az egen
megadja de ő maga
közös bőrben is örök rejteken

SORS

Vásárban egyedül
alkudni nézni csak
sodródni ésszerű
cél nélkül (igazán
nagy céllal)

Fáj az árus
lába a lacikonyhás
almát eszik tömik
itt is a kismalackát
Ó a vásár a vásár
ő bennem benne én
sehogy másképp csak így

Akartam elhibáztam
hívtam és elfogadtam
s jó is – daráltam egyre

Lassan mégis magam
után csak már után
friss sebfelületekkel
százszoros árvasággal
horpadt soványka zsákkal
végeképp gyógyíthatatlan

EMLÉKEZIK

Törmelék apró kupacok
szakadék nincs és nincs orom
mégis meg-megbillen fejem
hol fölfelé hol lefelé
valamire emlékezik
valamit egyszer megtanult
s ha simán lépked is a láb
egy-egy hullás emelkedés
méröldkövei közt halad
s a rezzenetlen arc mögött
öröm kiált és iszonyat:
a lélek váltig sántikál
sose tanul belőle ki

LÁZÁR FELTÁMADÁSA

Még néhány perce aggok aggja
most csecsemő
a fény a nappal újra új neki
motyog:

„Űrben űr-ölben űr-zenében
puhaságban végtelenségben
szomjatlantul éhetlenül
vonzatlanul löketlenül
felsőbb alsóbb forróbb erősebb
rendbe fogva törvénybe fogva
magam nélkül aprócska részként
minden után semmi előtt
középen csak középen – –

És most:

kopogás éhszomj külön út
a szabad akarat csapása
megint magam
minden előtt
szélektől szélekig többnyire szélen

én nem akartam
nincs mit köszönnöm
a parancsért mások jajongtak
lebegés helyett botlani megyek
s az arcokon öröm
nem értem”

VEDD AZT IS ÉSZRE

Magadra maradsz? Hogy maradnál?
Ahogyan máshoz te ragadtál,
úgy csökkent eddig is magányod.

Volt hang, ami az utca végén,
volt, ami házad kerítésén,
szobád falainál megállott.

Bőrödíg, belsőd bokrosáig,
alig néhány ért el odáig,
s oly gyorsan némává meredtek.

Kopott lemez: nehéz belátni,
hogy körbe pörzsölhet világnyi
törekvő láz: meghágy hidegnek.

Less gondosan, hogy meg ne tévedj:
ha pókszál nyúlik is kötésnek,
vedd azt is észre, azt is észre.

S higgadtan készülj (nem vagy első)
a tarthatatlanul közelgő,
végérvényes hidegtelelésre.

TÚL

gyűrött hajsálak szürke ég lucskos-pucér föld hullaházi
test

szóltak előbb most valahol gubbasztanak a madarak
kevésbé tud magasra mászni a testlélek évente már
a tápázkodás nem kecsgetető irtózat a tápázkodás: hogy
lesz kezdeni honnan újra a zuhanást a szürke lucskos . . .

este a fejem tetején vállizmaimon mellboltom falán bezuhogott
gott bezuhogott

tócsa bennem tükörtócsa tócsatükör

de bármi áll hajol fölötte és fölé felfalja és üres marad

tócsatükör tükörtócsa rajztalan monotónia

monotónia: anti-anatómia

hátról visszahívnám előlről visszahívnám:

a fénylő élet két pajzsa között csattanjon széjjel a hólyag-
homály

TÁGABB TÁVLATOKBAN

Az anyag megmarad –, kérdés csupán,
hányféleképpen változik ruhám,
s tudja-e a silány ész konstatálni.
– Űgyet belőle dőreség csinálni.

Bennem is – széldomb? gyűjtemény vagyok? –
szétszedhetők-e az elem-tagok?
Egy szitkozódásnál, kellemkedésnél
kibújik-e, mi bújt gyökérszeténél?

Ó halhatatlanok, ó létezők,
nyilván csak a sosem-élt múlhatatlan.
De nem az elíziumi mezők

tágasságánál tágabb távlatokban
mozoghatok-e (ha nem én, ha én)?
S oly mindegy, hogy miféle változatban.

KÖRBE-KÖRBE

Úl otthon vagy fekszik könyv a kezében
esetleg toll s előtte kéziratpapír
s próbálja megérteni a legtucatabb
rejtélyeket mik éppen fojtogatják
például azt miért s miképp törvényszerű
hogy anyját apját elhagyván a gyermek
elmegy valakivel s lesz véle egy-test
egy-lélek s mondjuk anyjával kivel
egy-test volt valóban valamikor
kapcsolata úgyszólván semmivé lesz
s apjával akivel viszont talán
egy-lélek volt már többé nem bizalmas

És akkor hirtelen beléhasít:
tavaszodik megmozdult a világ
s ezerféle új-régi esemény
jelenség torlódik zuhog kereng
villog fán földön emberarcon állat-
testen égen s ő meg négy fal között –

Fölugrik hát hamarján és kilódul
kilódul nézni nézni nézni nézni
hallgatni ízlelni tapintani
szagolni füvet madarat virágot –
Ott aztán újra háborgatni kezdik
a félbehagyott gondolatok indul
haza folytatja őket

és ez így megy
és körbe-körbe s újra és előlről
és tavasszal és télen nyáron ősszel

TALÁN ÉPPEN

A vastag novemberi köd
leszállt leszállt minden közé
jelképnek kínálja magát:

hogy így vagyunk hogy csak botorgunk
hogy sem az utat sem a célt
hogy atomokra ésatöbbi

S én látok vattapuháságot
kályhákat békét tarka-fényes
majdnem adventi álmokat
nem falakat de hidakat

Talán éppen mert atomokra . . .

MINT A CSAPAT

Ami először élni kezdett,
s ami kihuny majd valaha:
bennem van, bennem is a kezdet
s a végső nap alkonyata.

Közhely –, így vagyok halhatatlan,
de ilyen rangot más nem ad:
egyenlő s felülmúlhatatlan,
mint a csapat, mint a csapat.

Szövegek

1. A szöveg tartalma

2. A szöveg szerkezete

3. A szöveg stílusa

4. A szöveg nyelvi sajátosságai

5. A szöveg funkciója

6. A szöveg értékelése

7. A szöveg megértése

8. A szöveg értelmezése

VILÁG-VERS

Vonakodnak nem tolakodnak
vonakodnak és tanakodnak

A fejből szét az idegekbe
alig a szájba vagy a nyelvre

Költemény? – amit a világ ír
nyelem be testem csatornáin

Nem én terelek rendbe szókat
izgatónak vagy nyugtatónak

közlőnek figyelmeztetőnek
– én csak kószálni látom őket

s kis vendégváró csapatokba
verődni olykor lopakodva

hogy a világ-vers méltóképpen
fogadtassék a hús ölében

ÉN NOÉ-BÁRKÁM

Vers én Noé-bárkám a mulandóság
özönvizében melybe nem minden élőbből
s minden testből mindenből kettőt-kettőt
viszek be hanem egyet-egyet vagy legalább
szeretnék például a gyerekkori szomszéd
hülye Pistát vagy Misit ifjúságom
falusi társát lányokat kikkel nem is beszéltem
s persze a rokonság nagy részét (nyilván az én kis nyájam is)
meg azt az idegen olasz urat ki csomagom
a vonaton föltette a tartóba és néhány kutyát
szobát könyvet útrészletet szagot
ételt ruhát –

Vers aztán hadd kerengjünk
én nem küldök galambokat nem érdekel az Ararát
mert ez a Noé-bárka végül is
nem ment át senkit semmit a mulandóság özönvizén
legfeljebb hajókáztat egy kicsit vigasztal
olyan reményeket táplál bennem miknek nem is hiszek
aztán elsüllyed mindenestül nyomtalan

HÍRHOZÓ IS KELL

nemcsak áldozat

Csatázva az ólomláb a zuhanni
kívánó test és lélek ellen
a kínálkozó béke ellen
a gyógyulás a gyógyszer ellen
megfordulni és visszajönni
és elmesélni és tovább-csinálni
minek már majd pont volt a végén
csikorgó foggal üresen

De hírhozó is kell – – –

ÚJÉVRE

Legalább pár sor, hogyha több nem,
ezerkilencszázhetvenötben.
Nem leszek meddő az idén sem,
ringatózhassam a reményben.

Írni, megírni újra, egyre:
nem fogy az anyag kevesebbre.
Fölösleges (vissza, előre)
egyetlen sor se lesz belőle.

A felnövekvő nagy toronyban
még a törött téglá is ott van.
Tanulsága a ferde csonknak
az egyenes egészbe olvad.

Ezerkilencszázhetvenötben
jár nap, felhő, villám fölöttem.
Legalább pár sort öncsalásra,
hogyha végképp nem futja másra!

DE HOGYHA

Hegyek közti mennydörgés bennem
másnak tán verébcsipogás –
Kell-e a sorssal öltre mennem
s kinek jó ilyen lobogás?

De hogyha echós völgybe hullik?
ha sziklát zúdító kavics?
finom dobhártyás fülbe hallik?
anyanyelvén szól másnak is?

Jobb lenne vállrándítva hagynom:
múlják el szótlan ami jön?
De hát ha ebből kell fakadjon
másoknak is nyugvás öröm!

„A SZÁZADOKAT SZÁMLÁLJA . . .”

Csokonai szellemének

Játék, játék, – rémítő és vidító!

Csokonai – Attila, József – Endre,
Petőfi – Mihály, Vörösmarty – Sándor,
Ady – Bálint vagy épp: Janus – Balassa
és mások, mások annyian! Nevük
keverhetnénk így, úgy –:

egy-sok, sok-egy

személy ez mind. Eljönnek, jöttek is
félezred vagy alig hetven vagy épp
kétszáz éve. Tudjuk külön nevük,
olvassuk híven, olykor ünnepeljük,
vagy nem olvassuk, inkább ünnepeljük,
akárhogy is: *csak-eggyel* nem lehet
dolgunk; itt nincs harminckét, nincs huszonhat,
nincs negyvenkét éves, nincs ötvenöt,
nincs szőke, barna, ide- vagy oda-
valósi –, itt van: egyetlen, hatalmas
magyar költő, ki meglett valaha,
ki alszik, és ha szükséges, fölébred,
fölébred harminckettő vagy huszonhat
vagy harmincnyolc vagy akármennyi évre,

hol szőkén, hol barnán, hol itt, hol ott,
megnézi, amit éppen nézni kell,
elmondja, amit éppen mondani,
villámlik, szenved, üt, töri magát,
olykor beléhal –: nézni sose könnyű,
húségesen beszélni sose könnyű –,
de néha túl is lép az iszonyon,
mosolyog és nevet és hahotázik,

ahogyan például Vitéz csinálta,
aki kétszáz éve rendeltetett
ébredni, s mindennek jött, mint a másik,
ki Vitézt ébresztette – új Vitéz –,
ahogyan például Vitéz csinálta,
ki szintén zajgott, fénylett, elborult,
hadakozott, mosolygott, hahotázott,
dalolt, dalolt – és végre belehalt,

Vitéz, a gazdag-arcú egyik arca. – –

RÉGI KÖLTŐK

Mostanában szobámban forgolódnak:
leckét adnak a kései utódnak,
föl is mondatják, s tollukat hegyezve
érdemesítenek jó, rossz jegyekre.
„Ment-e előbbre a világ? . . .” Megérte
hogy a szép szóért annyian elégték?
Leckéikre nem kéne-e helyette
beleröhögni a szellem-szemekbe:
menjenek gyermek-szórakoztatóknak –,
s fölcsapni inkább tökmag-árulónak?
Mert így az élhetetlen élhetetlent,
a díszbogyó csak díszbogyót teremhet.
S aminek zaklatóvá, kergetővé,
vagy válni illő volna jótevővé,
lesz legfeljebb csak tetszetős mutatvány
oktondi választásom tanusítván.
Kergesd ki őket! – uszlok magamra –
S lódulj utánuk – mondom még – a napra!
S ha kint vagy: bukfencet hányj, vagy csak éppen
üvölts, futkározz buzgalmad hevében
a kutyák példájára, s rá se ránts a
komolykodó, aggályos oktatásra!

SZÖVEGEK

Éjszaka ébredés nyitott szem
valami könyvet kéne fogni
meggyújtani a villanyt
Valami könyvet? Csak szöveg
szavak nyelvtan poétika
szöveg szöveg szövegelés
szavak nyelvtan – ésígytovább

Sötétség csönd test-szag és ágy-szag
a paplan más-más érintése
bútor-roppanás kidugott
lábujjak hús bizsergés
Szöveg szöveg szöveg ez is
érzékeim nekieresztem
olvasok merő-izgalom
nem gyújtom meg a villanyt

EGY ELHANYAGOLT KÖRTEFÁRA

Körtefa csináld
kedved szerint
kócold sűrűbbre
ágad-bogad
ne érdekeljen
mennyit teremsz
nagyobb öröm lesz
láthatni majd
hogy öntörvényed
vezet csupán
nagyobb öröm lesz
tudhatni majd
hogy ajándékot
nem sarcot adsz

MARTYN FERENC: PAPRIKÁK.
TUSRAJZ

Három rajz a Paprika Anatómiá-ból

Három fölnyitott paprika három halott paprika
három paprika-tetem
három élőlény három emberi lény
három emberen-túli lény

A három páratlan szám – három közül egy mindig pártalan
az egyik paprika pártalan gubbad szomorú
a másik két paprika csonkoltan fölhasítva is
nagy kedvében szilajkodik szédülve harapdálja egymást
két szerelmes párizik dühödten vörösödik a fekete
sej-haj a hím here-rózsája gyönyörűen gömbölyödik
borzolódnak a fehér mag-lemezek
a nő meg dús hasába várja . . .

Három paprika – három közül egy mindig pártalan
De a szentháromság is pártalan
és ez a három paprika talán
a paprika-anya a paprika-fiú és a paprika-szentlélek
egy paprika három személyben
és mennél hármabb annál egyebb
s lebegnek a paprika-égben – –

Három rajz a Paprika Anatómiá-ból

Rom és rét

[The text in this section is extremely faint and illegible, appearing to be a list of names or a table of contents.]

VILÁG KÖRÜLI UTAZÁS

Egyik fától másikig
egyik gyomtól másikig
egyik rögtől másikig
egyik úttól másikig
egyik padtól másikig
egyik karótól másik karóig
egyik tőkétől másikig
egyik madártól másikig
egyik rovertől másikig
egyik virágtól másikig
egyik árnyéktól másikig
és mindegyiknél meg-megállva
mindegyiket elnézve hosszan
megtapogatva meghallgatva:
világ körüli utazás
életre szóló utazás
halálig tartó utazás
száz és ezer tapasztalat
kicsi a kert
kicsi a kert
bejárhatatlan
fölfedezhetetlen

ROM ÉS RÉT

Ezek a halott romok itt öt-hatszázévesek.

Ez az élő rét egy-nyári, két-nyári, legfeljebb egy-két-nyári.

Amikor hajdanában éltek még e romok: erőd-templom voltak, zömök kerítés-bástya és kisdudalélek-lak.

A vaskos falak között öröm, gyász, hála, szorongás, szenvedély kavargott, izzott, hujjázott, fuldokolt.

Lőrések hunyorognak a július-délutáni nap-özön kíméletlenségében, a szentegyház piros-vörös téglái-kövei között. Katonák is tanyáztak itt valamikor vagy civil fegyverforgatók. Védekeztek és védelmeztek, s nyilván ettek-ittak, köpködtek, káromkodtak, sőt szeretkeztek is, ha éppen úgy adódott.

A templom-hajó viharvert gálya a rét-tenger horizont-emelkedőjén. Viszi a gálya, viszik a romok süket konoksággal a halott maradandóságot. Viszi a maradandóság, viszi az időben süket konoksággal a halott romokat.

A július-délutáni nap-özön éles vonalakat vág földre, falra, más-más színárnyalatú és töménységű árnyékbolyhokat gyűjt a zugokba.

A megzúzott román-gót formák elszántan ragaszkodnak érvényességükhöz, amit az emberi szellemtől és kéztől kaptak. S mindegyre unszolják a fantáziát, hogy egészítse ki őket.

Az elméledőre rászárad az ing, könnyű borzongás ösztökéli, hogy kilépjen a falak közül.

Kint félkaréjban az aggálytalan rét. Féktelen kánikulai tobzódásban. Árvacsalán, papsajt, ökörfarkkóró, zsálya, ezerjófű, pipacs, kamilla, pásztortáska, bogáncs . . . Surrogó, akadozó lábfejemenél egyre-másra ismerem föl gyerekkori barátaimat s néhány ellenségemet.

Nap-özön a réten, furcsa áradás. Emel, ahelyett, hogy lenyomna, lebegtet, ahelyett, hogy elsodorna.

A lepkék is nyilván ebből a különöségből valók. A könnyűség látható igazolásai: tarkán, fehéren, cifrán, egyszerűen.

S a rét esendő-kápráztató formái elszántan ragaszkodnak érvényességükhöz, melyhez az emberi szellemnek és kéznek semmi, de semmi köze nincs.

Júliusi tobzódás, tobzódó mulandóság.

És mi lesz ötezer év múlva, mi lesz ötvenezer év múlva?

A romokat már múmia-karikatúrájuk sem őrzi többé, – a rét éppoly diadalmas teljességben, elképesztő változatosságban tobzódik, tombol, mint ma is.

Ó, mulandó maradandóság, maradandó mulandóság!

A HALÓDÓ NYÁR KRÓNIKÁJA

Fölmagzott petrezselyem-zöldje: a halódó
nyár krónikája illusztrációkkal
Fölösleges fáradni más bizonyítékokért
ez mindenre elég
mert minden benne van:
a kérges szárokban az eltökéltség
a mag-ernyőkben a bizalom
a fáradt levelekben a megértés
a kérges szárokban a kimerültség
a mag-ernyőkben az üresség
a fáradt levelekben a halál
fölösleges fáradni másért
Meg hát a szél is ahogy áterőlködik
az egymásba rogyott növényzeten
segít a szél is: kifordítja a
rejtőzködő pusztulás-foltokat
s többet tud meg az ember mint szeretné

TÓPART

A kék-szürke vízre az égből rézgálic-kék permet szitál.
Az alig-szellő szétteregeti, már majdnem az egész tó enyhe
zöld-kék.

Alkonyodik.

A somogyi part felé vontatóhajó csúszik: fekete szén-vonal
a laza, piszkos-tej háttér előtt.

Méterekre tőlem sirályok gyönyörű hurokkötései, vakmerő
zuhanásai, könnyű-nyúlt ívelései.

(A táplálékkeresés cél-kényszere és a művészet!)

Egy-egy ablak sötét, egy-egy járdaszakasz üres, egy-egy
hang kiszorult, s keresésre biztat. Hasonlításokra, -tól -igra.

Alkonyodik.

Kék-zöld víz tompa út elsuhanó nők fáradt házak sültkeszeg-
illat tánczene tánc rángó derekak elment az utolsó hajó az őszi
didergést is ismerem a folyton összehordott és szétrúgott fé-
szek-meleg hogy soha nem lesz sem a lélek öröme sem a testé
a kapari ösztöné inkább gyáva nem vallom be azért se lelemé-
nyes önámítás-változatok pedig hogyan szerettem volna pedig
hogyan szerettem volna . . .

MADÁR-CSÖND

Lassuló madár-pityegés
toll-hang-mocorgás állat-alvás
kétharmad-napnyi éjszakák
zúgjon a szél zúgjon üvöltsön
élesedjék a fagy heve
s ha reggelre koppanva hull is
egy-egy csöpp test a téli földre

ó madár-éji pityegés
ilyen meleg zenét soha
soha ilyen béke-zenét!

A FÁK PÉLDÁJA

Az éggel most már semmire sem megyünk
s a földdel sem. Köd, köd, felhő, ború,
szorongás. Vegyük példának a fákat,
ők tudják, mit kell tenni ilyenkor.

A napot, az ég kékjét, a világ zöldjét
egyéb meleg, szín nem pótolja. A fákat
vegyük példának, ők másutt keresik
a vigasztalást és a menedéket.

Ők másutt keresik, magukban keresik:
derűt, meleget magukban keresnek;
a napot, az ég kékjét, a világ zöldjét
ők magukban teremtik meg maguknak.

Nyugodtan túrik a vak éjszakákat,
a külső háborút. Kérgük bástyái közt
szüntelen zene szól, a teljesség zenéje,
az egyensúly zenéje és a rendé.

S ha majd ismét a helyére kerül
a kék, a zöld, a nap, a világi bőség:
mohóság nélkül fordulnak kifelé
és úgy fogadják ezt is, mint a törvényt.

HIÁBA

Zavar? tömör hagyatkozások?
tíz nap vagy harminc? – egyremegy:
fönn a fecskék tertvargyalások
lenn aszó száraz színmás levelek
láz hogy a kerten végigárad
súlyos dagályként föltolong
ablakfámig a búcsu-bánat
s öbleiben lélekharang borong
Nincs merszem boldogan fogadni
a sárgán hullámló napot:
a lomb-kócokhoz fűhöz fog tapadni
s belőlük hulla-bőr-tompán ragyog
Túltöltekezve nyárral is hiába
fordul az év: mi kint és bent lakik
ítéltetvén komor vesszőfutásra
agyondúlatik megszaggattatik.

A KERT ŐSZE

Kibogozhatatlan a kert ősze
Van ami marad van ami örökre elmegy
van ami csak a télre van ami a földbe
ami magába ami más határba
ami cselekszik amivel csak történik egy s más
s van olyan is aki az általános
sejtelmetlenségben minderről tud is
Nehéz a kert ősze bogos és kibogozhatatlan
S aki minderről tud is: nem tudni igyekszik
befutni a négy fal közé hagyni
ömölnön rá a korai sötétség fejére szemére
s vigasztalja álommal az egyértelmű tavaszról

JANUÁRI SZERTARTÁS

A téli törzsek, ágak
gyémántosodva állnak:
ravatal-díszei
az országos halálnak.

A TAVASZI KERT ÉS GAZDÁJA

Kijött megint
Nem látszik rajta semmi különös

Próbáljuk mosolyra deríteni
talán sikerül végre

Emlékszünk: addig már-már
eljutottunk
hogy meglágyult a szeme éle
hogy a szurok-láng meglóhadt
szemében

Tanult-e ő is valamit?
Mi tanultunk s vizsgáztunk is sokat
még nagyobb türelemmel
foglalkozunk vele

Ha kicsit ő is –
E nyár esetleg mindent rendbe
hozhat

Van benne készség:
szépelgéseinken
el-eltűnődik szelid nyugalommal

Csak ne bámulna annyit
téli halottainkra

Örizek

Értekezés az országgyűlésnek
az országos köznevelési törvény
alkalmazásáról és a köznevelési
rendszer fejlesztéséről

1900. évi beszámoló

A köznevelési törvény alapján
az országos köznevelési rendszer
fejlesztéséről és a köznevelési
rendszer állapotáról

1900. évi beszámoló

A köznevelési törvény alapján
az országos köznevelési rendszer
fejlesztéséről és a köznevelési
rendszer állapotáról
1900. évi beszámoló

NEM GYÚL KI

Fölepítem és mintha alakítható
de nem tartós ködből lenne ha nehezen
bejárom néhány utcáját újrázni már
képtelenség megváltozik

Visszafelé
ércskemény tájak emberek történetek
véglegessé kövült formák miket
a szem bőséggel tud cifrázni még
(vagy jobban látni)

Énbelőlem is
a nem-múló otthonosan mozog
köztük noha *Utopos* ez már *Nekeresd*
Nemcsak víkendeken és nemcsak egyedül
gyakran sétálok arra illetéktelen
idegenvezető volt őslakókkal
s lelkendezem bár a kísérő arcokon
nem ömlik széjjel a találkozás
s a szemekben nem gyúl ki a gyerekkor

KELL

Kell sűrű áradó nyár
tükröz-víz tomboló nap
füzes tele szunyoggal
forró por járni benne
forró homok feküdni
tágasságok nagy öblök
a térben és időben
ölkben meg ne lássék
mérőföldes mozdulat sem
kell hívni követelni
hozzájuk visszabújni
vagy legalább idézni –
Válik minden szorossá
befeleg-szöges drótok
fölsért egy moccanás is
előre csak gödörbe
csak hátra nyugalomba
Gyermek-nyarak csukott szem
a test a test a lélek
s az impotens valóság

PADLÁS-ODÜSSZEIA

Rétegekben hánytorog elő az idő, felfűzve egy-egy fényzsinórra.

Óvodás-gyerek szólal, vállán bőrszíjakkól font, csöpp uzsonnatáska, valami kilátszik belőle.

Lyukas, korom-zománcos tepsik, palacsintasütők, lábosok, fazekak. Nagymamák sütnek-főznek, még talán dédanyák is. Kigombolt nadrágok, körül-zsíros szájak, mély-vastag bőföggések.

Ezt a díványt már aligha rakná össze valaki is. A karcsúsított barna rugók egy-kupacban, máshol az afrik, máshol két barokk-láb. Majd a díványok utolsó ítéletén, ha a díványok istenének angyala megfújja harsonáit . . . (Lásd: lejárt temető-parcellák, robbanások halottai!)

A szekrénytelen fiókban ifjú diók. Keserű a diólevélszag, csúcsmagányos fa társtalan szaga. Idillek a lombjai alá kenve: poharazgatások, kártyacsaták, nyárest-csöndbe olvadó szó-kanyargások. Ennek a fának pedig semmi érzéke az idillhez, semmi köze hozzá. Keserű fa, csúcsmagányos, a zivatar jobban kedvére van. De az erő mindig fészket szül, a zord erő pacsuli-puhaságot.

Egy rézüstből meg – az üstháznak nyoma veszett – sorra kimászik a tegnap és a tegnapelőtt technikája. Hökkentő gyűjtemény: kétszálás, textilszigetelésű villanydrótok, faszenes va-

saló, ólom vízvezetékcső-darab, falifogas, csillármaradvány, félfordító, dúlt elemlámpa-tok, vekkeróra, törött csiga, horpadt kávédaráló ésatöbbi ésatöbbi (folytatható a saját tapasztalatok és tetszés szerint, nem lesz lényeges eltérés).

Kint jár a szél, nap szikrázik. A szél vékony suhogására, a nap egy-egy fényzsinórára felfűződik a réteges idő.

Tíz hosszú év Trója alatt, tíz hosszú év hazafelé. Csak tíz volt-e Trója alatt, csak tíz-e ez a pár-perces bolyongás?

Pénélopé hűséges és türelmes. Az időt fonja nappal s fejtéjjel. A hosszú-hosszú kelme így marad néhány arasznyi csak. Pedig . . .

S leszáll az ember, vissza Ithakába, s csodálkozik, hogy anynyi-annyi év múlt el, holott kutyája még ugyanazt a csontot rágja, amit előbb dobott neki.

EGY JÁTSZÓTÉR MELLŐL

Barátaim
kislányok kisleányok:
a játszótereket játékokat
játszópajtasokat sosem szabad
kint hagyni

Lám
amit kint hagytam nem találok
csak ami bennem azt találok . . .

2.

Költöztek aztán, s költöznek még mindig az elgyalult pusztaságra új utcák és új házak, új terek és új parkok. Józanok, világosak, fegyelmezettek.

Tudom mégis, hogy a régiek melegségével, meghittségével, titkaival gazdagon. És táplálnak a mai kölyköknek s ajándékoznak fogyhatatlan emlékeket ezek a lépcsőházak, lapostetők, átjárók, teraszok, játszóterek éppúgy, mint a kócos kertek, zezugos udvarok, padlás-pincés-fáskamrás régiek tették.

3.

Számomra ilyesmit nem adhatnak már.

Az én kedvemért viszont felöltöznek derűbe, s ablakaikba kirakják szemem örömeit. Olyan arcokat, amik túl-túl sokáig éltek a homályban, amik most néznek először felülről lefelé.

S fő-fő boldogságomat: tündöklő gyermekarcokat; arcom hűséggel-hűtlenséggel szaporodó másait, vérem közeli-távoli bokrainak virágait.

Velük köszöntenek, ha utcáik völgyeibe megyek.

S ettől az új városrész családias lesz, az enyémmé válik, ahogy enyém volt a régi is, amibe vissza-visszalátogathatok kívánságom szerint, ha nagyon erősen magamba nézek.

STEINER

Steiner az Édes élet
Steinere úgy szerette
két gyermekét hogy egyszer
szépen megölte őket
szépen megölte őket
hogy semmi baj ne érje
megvédje minden ellen
halálig el ne hagyják –

. . . Hányszor hallgattam alvó
lélegzéstek torokba
csapódó szívveréssel
s jutott eszembe Steiner
s jut most is még eszembe
mit kellett volna tennem
most hogy már semmi mentség
most hogy végképp hiába:
amit kaptok – tiétek
s biztos hogy elveszítlek

FORDULTOK FÉLRE

Csak nézem szeretettel
csak nézem ferde szemmel
amint a nőtt időben
fordultok félre tőlem

Segéltem lábotokra
felállni s vágyatokra
hajtani: érdekem nem
tolván tiétek ellen

Másképp hogy is lehetne?
Ti is csak érdekembe
voltatok látni is jók
esendők ápolandók

Hogy az apa szivemben
éretté cseperedjen –
Most is hogy elfaroltok
befejezni akartok:

ha sorsomból kimenvén
tesztek gyermektelenné
annál próbáltatóbbat
rám már az Ég se róhat

Lassú lebontatásra
ítéltek elfogyásra
szántok szedettetésre
a régi póreségre

Vagy mégse! akkor ott még
rügy kínálgatta bütykét
a rügy helyében újra:
kiégett lyuk lapulna

Nem régi póreségre
löktök más gyöngeségre
meg nem gyógyíthatóra
többé nem múlhatóra

Hát nézem ferde szemmel
hát nézem szeretettel
amint a nőtt időben
fordultok félre tőlem

EMLÉKTÁBLA

Nagyobb volt itt az utcafront,
magasabbak a fák s a kőfal,
tágabb az udvar, haj de jókat
tudtunk cicázni benne!

Majdnem benyitok, fulladok,
tizenöt év, soha azóta,
a kilenc lépcső s egy külön még,
gyerekszag fut elébem.

A konyhaablaknál, kívül
ott állt a játékláda tömve,
egyetlen játék sem maradt meg,
Kópék! hiába mondtam?

Lesnék a másik ablakon
a szobába: az összevissza
huzigált székek, fotelek közt
ott bújnátok ti hárman,

s bejönne közéték zilált
ruhában, házimunka-törte
mozdulattal, sugárvirágzó
ifjúsággal anyátok – –

MIND A HÁROM

hát igen mind a három

**hogy megjön hazajön lefekszik
s itthon alszik a régi ágyon . . .**

AZ APA ÖREGSÉGE

Rakva kőből, öntve vasból:
mégse tart a bástya, lépcső.
Szám ha meg már földbe kóstol,
mindennek örökre késő.

Kiáshattok, ültethettek
újra tisztas asztalfőre:
ott mellettem megölhetnek,
meg nem tudlak óvni tőle.

Jajgassatok magatokba!
Viszhang hogyha visszakondul,
én felelek jajotokra,
nem kaphattok mást azontúl.

Jól hiába lakna százszor
a majd egyszer éhezendő,
kínjait a koplalástól
bizton hozza a jövőendő.

**Megy az apa szemlesütve,
törvényírta szegényében,
hogy a földbe lefeküdné,
megveretve, szont-szegényen.**

SZÜLETÉS

Reggel felé történt az első alkalommal is a ház a falak ugyanazok
persze nyilván festettek azóta esetleg itt-ott renováltak
arcok serege tűnt fel és el hangok serege tűnt fel és el
most nem látszik és nem hallatszik semmi belőlük

A gyanútlan gondolhatja hogy a két iker-láncszem közvetlenül
egybekapcsolható

a nem-gyanútlannak ilyesmi eszébe se jut
tudja hogy csak hosszúsoros versek rímeiről lehet szó
rímekről amelyek egyikétől a másikáig
villámlások örvények riadalmak
harc terepein át vergődhet el csupán a vers
Hosszúsoros versek rímei – ezúttal félig-tiszta rímek
hisz félig-azonos a szótest

De mindezt csak a nyakig-érdekelt
szemlélő szemlélheti így
akiben nyom nélkül nem marad semmi sem
s valamennyi külső és belső érzéke
tömegével teremti a külön-külön rímhívókat

Volt újszülött a most újszülő
a kétfajta fájdalom és öröm milyen egyfajta
sírása csap a nyitott ablakon ki
az öreg-öreg vadszőlők közé
amik a kettőt könnyen összekeverik

UNOKA

Én is kíváncsian lesem
hogymé formálódok csöndesen

Ki nemrég nem is létezett
már ellenem hadat vezet

Ugyan mikorra lesz hogy a
még-idegen akusztika

végül oly sok mindent saját
hullámhosszára hangol át

Megmoccan-e már valahol
bennem a későbbi motor

hogymé mint lányaim azelőtt
majd egyszer ezt a csecsemőt

ezt is oly szédült-szertelen
imádjám szinte térdemen

sőt mert azoknál is tovább
őrzi itt-járásom nyomát

érezek iránta nagyobb
hálát még több alázatot

s úgy nézzem mint kiből soha
nem távozik el a csoda

hisz mire részürkül a fény
már örökre vak leszek én

ŐRIZNEK

Nagyapáim alig dédapáim se hogy
nevüket is lassú elmélkedéssel
de talán ha a napba nézek:
szemem hunyorgása s a nőkre:
az az áramútés talán
vagy a víz és a csönd szerelme
– akármire és akárhogyan:
a világ nem szokhat le róluk
létezésemmel kényszerítem
s folyton lazítva könnyedebben
hiszen gyarapszik a csapat
s ha kiállok s mindent viszek
rólam se szokhat a világ le
maradnak akik kényszerítik
nem a nevemre – nem-sok-érő
nem a híremre – az se többet
hunyorgásomra ha a napba nézek
amaz áramútésre ha a nőkre
a csönd szerelmére meg a vizére
akármire s akárhogyan
de őriznek hogy meg ne haljak

MONDJUK KARÁCSONYESTRE...

Mondjuk karácsonyestire mondjuk
megjőnnétek családi ünnep
ez így szokás a nagyszülőknél
ha gyermekeik unokáik
nem bírnak menni mint mi sem most
Nekem magamnak is eléggé
rázós úgy lenne magyaráznom
mi volt azóta hogy nem úgy van
hogy szó sincs róla

De a cifra
ismerkedések erre-arra
az új családtagokkal éppen
keszervesé tennék az estét -

Majd inkább én külön s nem itt
csak várjatok ...

ANYÁMAT VÉGKÉPP

Anyám születésnapját elfeledtem
Anyám halott tizennégy éve
Most történt először hogy elfeledtem
Anyám tovább halt halálom után

A régen piros majd fekete nap
az idén szürke volt igazi köznap
Később eszembe jutott már hiába
Anyámat végképp fölkapta a szél

NE ANNYIRA

A fájdalmat csak az emlékezés –
Negyvenhét év! Úristen!
Viselkedésemben bizonyítással benne van
az iszonyú hiány ezer nyoma.

Mi esne jól, apám?
Ragyog a márciusi nap,
gyászoljalak, vagy ujjongjak, hogy élek?
Mi esne jól, apám?

Bizony én már nem azoktatlak bele
világomba: családom, unokáid
s a nagyon megmászult tágabb család –
Legjobb lesz, ha mindent magam csinállok.

Határtalan márciusi napos nap.
Ne az emlék szabja meg, mit tegyék.
Negyvenhét éve befejezted,
én nem tudom, mikor teszem.

Találkozunk, két felnőtt, tán idegenek,
egymással mégis érthetetlen-kedvesek,
de végre már ne elviselhetetlenül,
de végre, hogy ne annyira szeressétek.

SZÜLŐHÁZ

Légvonalban vagy kétszáz méter

A kémény kószáló füstjét akár
idáig hozhatja a szél

Idővonalban több mint ötven év

Ha légvonalban Hold-messzire lenne
ha légvonalban Tejút-messzire
ha másik Galaktika-messzire
az idővonal hosszáig nem érne

Légvonalban vagy kétszáz méter

Jók a falak a kémény a tető
az ablakok a kapu s a kilincs
így elmerengve hát a kora estben
világos hogy nyugodtan bemehetnék
megpróbálhatnám a találkozást
világos így merengve képzeletben

De álltam már előtte sokszor
valóságban alig karhossznyira
s az ötven év idővonal közénk állt
megtudtam akkor hogy hiába tenném

a folyosó kék-piros lapjain
talpam nem koppanhat s ujjam se (bár
meszes lesz) nem érezheti falát
s az ajtó az sem nyílhatik ki többé

A szülőház megszült tartott kicsit
aztán kitett s végzett velem
A szülőház nem érzeleg
szagom idegen lett neki
kimutatja hogy semmi köze hozzám

HALOTT NŐVÉREMRE

Harmadikul s első lányként mentél a fiúkhoz,
jó nővér, másod-sarj a kilencnyi között.
Első lány –, örvend bizonyára anyánk is, apánk is,
mert a fiúk mások, tudja akárki szülő.
Korban gyermeked is lehető: melléd sose nőttem,
gyermeki szív gyászol: nyugtat-e, árva halott?
Onnan öt, innen hat –, majd aztán billen a mérleg,
s egybeverődik túl lassan a régi család.

NŐVÉREM
TEMETÉSI ÉVFORDULÓJÁN

Egy éve kerek éve – –

látalak oly kicsinynek
fogtalak oly hidegnek
hordtalak oly nehéznek
leltelek oly makacsnak
hogy nem szóltál hiába
köszöntem én hiába
fogadtál kényszeredve
kedvem lett volna rögtön
sértődni menni onnét
belé a téli ködbe
kopár gesztenyefák közt
nyirkos kőoszlopok közt
kőfejfák kőkeresztek
kő-közönyén keresztül

elhagyni azt a szörnyű
jeges-fehér edénykét
amire neved írták
ami olyan kicsiny volt
ami olyan hideg volt
ami olyan nehéz volt
ami olyan makacs volt

MARADJANAK

Túl élénk túl beszédes
túl éhes telhetetlen
mind

Visszacsalogatni
és beengedni mái
életembe: törékeny
holmik közé bakancsos
fegyveres katonákat

Maradjanak a régi
réteken udvarokban
a régi Duna-parton
nyersen zúgó füzesben
zörgő falusi utcán
régie erős szobákban
szögletes bútorok közt
a szögletes kamaszban:

könnyebben bírom őket

MEGÉRKEZÉS

Most nyikorog a fakapu,
a kutya vakkant, odafut,
láncán a vödör zizereg,
nemrég húzhatták a vizet.

A kotlóssal már tollasan
jáznak a csibék hangosan,
a szellőző osztályterem
vegyes szaga dől hüvösen.

A kiskertben nyúlt dáliák,
rajtuk se bimbó, se virág,
de alsóbb szinten a szinek
keverék-kórusa liheg.

Friss a veranda, csak elébb
locsolhatták be a kövét,
kétoldalt aszparáguszok,
tűiken is még víz ragyog.

Aztán nővérem, sógorom
fiatalon, fiatalon,
szemükben vendéglő sugár,
– jaj negyven s még több éve már!

LEVELEK RÉGI BARÁTAIMNAK

Írok tél jön mindig jobban bebújtok
én csak a nyarat írhatom teleitek
futó ismerőseim nem tudok róluk sokat
sem értük nincsenek sem ellenük tanácsaim
persze a nyár is hasznos és én épségben őrzöm és
küldöm

Ti magatoknak nehezen idézhetitek föl:
mögéjük dőltek az ősök nyirkos-göcsörtös
nap-szalfái

Írok mind karácsonyibb lesz a szél
néhány hét múlva advent és ilyenkor
érzékenyebb az ember sőt érzelmesebb
szereti ha körülfogják körülbeszélük
ha el bírja hitetni magával hogy támadhatatlan
hogyan érdemes élni

Írok de a feladót elhagyom
legtöbb levelem visszakapnám az iszonyú
kis cédulákkal: „Meghalt” „Ismeretlen”

AZ IDÉN IS

Ott járkáltunk az idén is a Népház
előtt Jézuska s vacsora után
aztán Agócs Jóskaéknál idén is
huszonegyeztünk hogy elüssük az
időt éjféli miséig s a végén
kicsit mólésan beharangozáskor
indultunk csak hát persze hogy a külső
folyosóra jutottunk már tele
volt az iskola szépen énekeltek
Az idén is idén is bár ha morcos
kihallgatáson firtatnák a mosti
népet hogy láttak-e nem vallanak be
Érthető: néhányunkról azt hiszik
hogy elvitte a háború néhány meg
ott fekszik a temetőben vagy máshol él
s különben is előfordul hogy idegen
suhancok keverednek arra így ünnep felé . . .
Pedig az idén is az idén is bizony

KAMASZKOROM VITÉZE

Haj, Gombos Pisti, óriás,
hogyhogy azt a kevés
földet se bírod
lelökni magadról?

Kidugtad a jelet
(a keresztet neveddel):
tudjuk, hogy merre,
hol keressünk.

Haj, Gombos Pisti, híres,
kamaszkorom vitéze,
hát minden taknyos
elbánik veled?

Gyökerek, férgek, rögdarabkák,
gyámoltalan eső,
haj, te vitéz!
haj, te vitéz!

Kidugtad a jelet,
megyek, megyek,
egyszer talán még
erőre kapsz.

ELŐKÉSZÍTŐ MEGBESZÉLÉS A 40 ÉVES ÉRETTSÉGI TALÁLKOZÓRA

Kórházi sebészfőorvos szomszédjáról beszél „A”
csak úgy mellesleg de érezni hogy dicsekszik
bár maga is vitte valamire nem értékeli
„B” ravaszkásan hunyorog: nyugdíjas néhány éve már
rendőr volt hát korengedményes külvárosi
kertes házban lakik szép nyugdíja van
a kerttel inkább szórakozik hobbyként
„C” „D” „E” „F” szürkén emlékezik vasutas
postás ügyvéd mérnök nem történt különös
egyikkel sem (az alkalmon kívül a villa is
emlékezésre hangol tágas régi épület
széles-deszkás padló a szobákban öreg
bútorok pohárszék kora Zsolnay-vázák egyebek
s mintha a téglaboltú pincéből finoman
fölszivárogná valami bor- és nyirokszag
vagy talán a demizsonból árad ki) „X”
a szervezésről tájékoztat előtte papír
kezében ceruza hol és mikor legyen
s a tanárok közül – alig néhány maradt –
kit hívjunk meg s az utiköltségük (nekik komoly teher)
„X”-et Boriskának hívtuk lányos kamasz volt
többszörös nagypapa protézist kap fél felső fogsora
hiányzik selypítve beszél (Boriska néni?)

Aztán a halottak következnek részvétellel de nem túl sokáig
ilyen korban az ember már könnyen behelyettesít
s minek az ördögöt? . . . jobban esik dicsekedni
a nagyszerű lányokkal és fiúkkal (akik majd
ugyanígy dicsekszenek egyszer – furcsa, hogy a
folytonos emelkedés ellenére a világ . . .)
S közben bor némi harapnivaló hőstettek jó kapcsolatok
disznó- és féldisznó viccek röhögés némileg erőltetett
nyirkosan lepermetező ideges tavaszvégi este
és mázsányi sokmázsányi súly a szíven a mellkosárban

KÉT DECEMBER

Kardos Tibor halálára

RÓMA, 1947.

Nyirkos nem-szeretem idő a Via Giulia
kövein s a Tiberis-parti leveletlen platánokon
„Nézd a Soractét” . . . ó a horatiusi
kemény-szép télnek nyoma sincs a hó helyett
nyúlós nyál csillog a vén és hülye
idő nyála . . .

Bent Nálad együtt majd az egész csapat,
vidám a kandalló, a beszéd vidám,
ugrál a tűz, ugrál az elme,
hasztalan inti a négy komoly fal.

Köztünk a hitves, néha betáncol a
két csöppnyi lány, s kellő bece-szók, puszik
után kilibben újra, hagyja:
játsszanak a nagyok is magukban.

Az asztalon bor s tál, gyönyörű gyümölcs:
szőlő, narancs, préselt füge, illatos
kávé –: a nyirkos esti Róma
árnyai közt ragyogó oázis.

Bent Nálad együtt majd az egész csapat:
költők, kiket távol haza tájai
küldtek, s te hívtál osztozóknak
ámulatod s örömöd csodáján.

Szavad – jó pásztor – erre megy, arra megy,
s az elkanyargó érv-juhokat szelid
erővel illendő irányba
hajtja, a félre-ficáncolókat.

Megrendül rendre, s reszket a ház, ahogy
elzúg előtte bőszen a villamos;
köd, nyál, didergés kint . . . az ódon
Falconieri-falak között meg

felőtt idill s oly bő, hogy a hanggal, a
fényel kidől az ablakon is, kevés
belőle a folyóra pilléz,
s a Tiberis meleg álmokat lát.

PÉCS, 1973.

Nyirkos nem-szeretem idő a Szkókó
leveletlen tőkén fain lent a forró ifjuság
városának tetőin hó sehol zöld sem sehol

Neked itt többé már minden sehol
amit szerettél amit úgy szerettél
s Te is sehol Te is sehol . . .
De az a fény az a melegség
az a hang él és szűnhetetlen
itt is ott is és mindenütt . . .

APA-SIRATÓ

Várkonyi Nándor halott

Mikor beteljesült a csönd
nagy dördüléssel fölkeltek a hangok:

még a párna finom vászon-neszét is
még a végső helyükre roskadó
belső szervek moccanásait is
a tovább-növő haj köröm szakáll
apró üzemzajait is
hallotta

s tán örült

De én másodszor vesztettem apát

Tették az ágyról koporsóba
tették a koporsót a földbe
a bezártat másik bezártba
tehát nyugodtan útrakelhetett

És én másodszor vesztettem apát

Víz-föld-ég-időjáró
négyéltű nincs-gépezetén
aligha juthat
ismeretlen vidékre
annyifelé járt eddig is
nem fölfedez inkább: újratalál
millió évek millió
mér földjein
mozgott otthonosan
(csak az úttesten át keservesen)

Most én másodszor vesztettem apát

Első apátlanságom
ferdái egyenesei
fojtódásai lobogásai
lassacskán összeálltak
lassan törvényesültek
már keskenyvágányú vonatra raktak

S jött csoda-nyelvével a vakogó
ugatásával az angyal-beszédű
„Hókusz-pókusz” halomra dőlt a korcs rend
s az új romok között vezetni kezdett

Hát én másodszor vesztettem apát

Víz-föld-ég-időjáró
négyéltű nincs-gépezetén
élő álmait ellenőrzi
És látja már hogy álma szebb volt
látja hogy élni élni jobb volt
és szomorúan visszanéz

Túlzó szájmozgással de hangtalan
(ahogy szoktam) próbálom visszahívni
egyre ismétlem: csak nem érti
a levegőbe írok: úgy sem érti
kérném a tenyerét hogy arra írjak
s nincs tenyere – –

TEMETIK SIMON PISTÁT ...

Temetik Simon Pistát, temetik –
S én nem vagyok a sírjánál, pedig
innen már végig hozzá lejt az út,
a nagyvilágon ez már az a zug,
mely belső körként szűkebb otthona,
és volt számára védővár, tanya.
Hisz alig pár kilométerre csak
épült az is, az új, a nyári lak,
hová és honnan – úgy képzeltük el –
könnyű baráti hid majd átível,
s kik mondtak volna egymásnak sokat,
de más vidék béklyózta lábukat:
a fél-életnyi késedelmeket
pótolták volna, amiként lehet.

A hid még el se készült, már ledőlt,
Simon Pistára hull a barna föld:
temetik Simon Pistát, temetik. –
Szemem északnyugat felé szökik,
Bazsi felé: dombok, völgyek felett,
(jártam már ott, segít a képzelet.)
Most mindenféle értelmetlen ok
akarta, hogy nem a sírnál vagyok.

Vagy mégis ott!? Mert itt is éppolyan
az ég, a lég, a víz, a föld, a hant,
a hant, amit lassan fölmarkolok,
és áhitattal visszamorzsolok:
temetem Simon Pistát, temetem,
erre is örök nyugalma legyen,
itt a Fülöp-hegy déli oldalán,
hol egyszer – még két éve sincs talán –,
oly szép napot töltöttem el vele.
– Kihűlt a helye, hideg a helye.

Hanem a föld nem hűl ki sohasem,
amibe Simon Pistát temetem,
az egész táj egy óriás Bazsi,
s olyan igazi, mint az igazi – –

Gerle sír, a nap ködbe rejtezik,
temetik Simon Pistát, temetik . . .

Révfülöp, 1975. július 10-én, du.

EGY IFJÚ ÖNGYILKOSRA

Majd kis szégyenkezéssel
köszöntenek,
akik végigcsinálták,
amit te nem.
De hát azért-e, mert több
jutott nekik,
vagy mert te jóidőben
álltál odébb,
vagy mert, mit félredobtál,
mellé teszik
annak, mit ők remegve
óvtak soká? –
Majd kis szégyenkezéssel
köszöntenek,
aztán te is meg ők is
felejtetek,
s hosszú mesékbe kezdtek,
hogy itt s hogy ott
melyőtök mit tapasztalt,
elképzelem,
végül nagyot nevettek,
hány és milyen
cirkusz történhetik meg
velünk, s fejet
csóválva kuncorogtok
a másikon.

Külön ház külön kerítése –
 Nem mindig az ellen, akit
 kizár, de kapusarkait
 csak benövi a rozsdá: mégse

a szokott-könnyen nyílhatik.
 Jön a *kívül* teljesedése,
 az utak nagy mohácsi vésze,
 s a láb nyugdíjaztathatik.

A gazda csak vendég lehetne,
 családtag többé már soha.
 Akkor meg mért ölné magát?

Törvény a végső árvaság.
 Siránkozó zenebona
 nem fér az illendő keretbe.

ÉSZREVÉTELEK

Eltojt a tyúk. Lärmázó önreklámozással leugrott a tojópadlásról.

Utána szállt egy pihe. Lassan, hintázva, könnyen, könnyedén.

A tyúk majd orrabukott. Bunkósutaság.

Az ezernyi kecsesség együtt.

★

Háromhónapos kölyökkutya. Reggel megkötötték.

Azóta szünet nélkül sír és nyugtalan.

Ha érteném.

Nyilván az emberiség őstörténetét foglalja össze.

★

Örülnek-e vajon a fák a szélnek?

A menthetetlenül némák megszólaltatójuknak?

Kifele hallgatózom. Késő este.

Hányféle hangra képes az öreg és ritkuló szilvafa is.

Bizony mondom: örülnek a fák a szélnek!

★

Szunyog a függöny mögött, motorcsónak két kilométerre.
Motorcsónak két kilométerre, szunyog a függöny mögött.
Inkább mindent a szunyogból. Így tetszés szerint abba-
hagyhatom.

Visszafelé életveszélyes. Mert egyszercsak nem sikerül, s
valóságosan rámrontanak a kivédhetetlenek.

★

Az óraketyegés és a csönd.

Van zaj, hogy a csönd tiszta víz, a zaj színes folyadék. Ha
cseppekben: kicsit, ha csorogva: nagyon elszínesíti.

Az óraketyegés hüperhegyes tű, a csöndje rideg, zöngétlen
lemez. Végzetesen nem affinitivek. A csönd makacsul válto-
zatlan, legfölbbe kíméletlen peremű lyuk-seregek szakadnak
rajta.

A csönd és az óraketyegés.

★

Hasonlatok, metaforák, jelképek . . . Az elmúlok a múlha-
tatlanoké.

S az elmúloké? Legfeljebb másik elmúlok.

De mekkora erővel?

Végül is az ember együttlátja a világot: törvényeit, mozgását,
talán lényegét is. Hanem értelmét . . .??

Pedig a vándor magától is, és a honos a vándortól is azt
kérdézi a legmohóbb kíváncsisággal: *Miért?*

Minden avégett történik, hogy ez a kérdés ne hangozzék el. De ha mégis – nyomja el a fegyverzaj, a politikai csetepaté, a művészi csinn-bumm, a sírás, a nevetés –

Átkozottak az éji csöndek, a sivatag-percek, a fő-fő humorú, gyermekien-cinikus pillanatok, amikor hangos és hangtalan, illanó lélekrezdülés és bútorroppanás egyaránt föl tudja tenni a kérdést, közönyösen, minden hátsó szándék nélkül, rutin-szerűen: *Miért?*

A nap romokra jön fel ilyenkor, s arra jó csak, hogy megint jelképet kínáljon, hogy folytatódjék a titkolódzás, mellébeszélés.

★

Igazán szépen csak az anyag viselkedik már. Vita nélkül engedelmeskedik a törvénynek.

A törvény rangja különbözhet, de a magatartást a készség minősíti. A gyermek még közel van az anyag engedelmességéhez. „Ha olyanná nem lesztek, mint a gyermekek . . .”

★

Vegetariánus, habókos, jógázó vénember . . .

„Ostoba, aki rosszat cselekszik. A rossz cselekedetek mint a vércsék elrepülnek, s megszorodva térnek vissza, küldőiknek esnek, tépik, marcangolják, pusztítják őket.”

„A jócselekedetek: galambok. Elröpülnek és megszaporod-
va térnek vissza. Küldőik fejére, vállára, kezére ülnek és tur-
békolnak nekik, szárnyukkal simogatják őket.”

Vegetariánus, habókos, jógázó vénember . . .

★

Nietzsche:

„Szesszel és zenével az ember magát a kultúrának és kul-
turátlanságnak olyan fokaira viszi vissza, amelyeket eleink
már leküzdöttek . . .” (Az 1880-as évekből.)

Miről is van szó? Miről is van szó? (1975.)

★

Nem amit a percek adnak nekünk, hanem amit mi adunk a
perceknek.

Ők legfeljebb egyben visszaadják. S olykor meg is lepnek
velük. Így vagy úgy. Ilyenkor derül ki szegénységünk vagy
gazdagságunk.

★

Történelem, történelem:
kis élelem, nagy félelem.

★

Az epigonizmus a művészet kérődzése.

Az epigon magát pusztítja el –: fölösleges.

JOB

A közös nyelv . . .

Szókincs? Grammatika?

Zörejből lassan nyíló muzsika?

Történelemben, sorsban fölnevelt

külön virágokkal telt, ősi kert?

A szív botlása, hogyha idegen

ég alatt fülbe libben melegen?

Apai intés, anyai bece,

küllős értelmű gyermek-gőgicse?

Jó tanács, ha éjek- napok során

omladóvá torlódik a talány?

S mikor fontosabbá válik a más:

bizonykodó szerelmi vallomás?

„Egy-kettő” összehangoló vezény-

szó a gyakorló élet mezején? – –

Ez is, ez is.

De jobb, ha támadó
kártékonyásra együtt ránduló
védekezés, ha buktatók felett
szinkron szülemelő egy-test lendület,
s míg ón-szín égre szivárvány bomol,
készületlen fölbimbózó mosoly,
jobb, ha forgandó fény-árny-változás
ütem-rendjén ringó szemvillanás:
ha egyé-szerveződve már a sok
beszélni szótlán szókkal szólva fog.

ÉHEZŐ AFRIKAI GYERMEK

Ezek a szemek! hova néznek?
hány évesek? hány ezerévesek?
mit láttak már hogy ily rakottak
ennyire mélyek nehezek?
Csak képről sütnek rám s alig
viselem őket

Dúl a nap
vad-kék az ég a ruha luxus
félíg az ágy is a lakás
De az étel? a kéz a száj
a szem s a láb külön-külön
egy-egy ravasz ragadozó
s törvényük a ragadozóké
egy-egy ravasz ragadozó
s gazdájuk a gyomor:
örökké
lesben lapulnak százszorosra
fokozva éberségüket

Ó e szemek e botcsinálta
agitátorok magam ellen
lázítanak ó e szemek
botcsinálta bírák kemény
verdiktet mondanak ki rám is:

miért oly irgalmatlanok
s nem rét nap játék lepke bennük?

MAJD FÖLMUTATHATÓ

Előbb a metafizika
aztán a fizika
először Dodona
aztán a tudomány
a Kozmosz beledől
az ember életébe
a lélek kozmikus
kozmosz rengeteg
szűk tág kapcsok közök
éj- és nap-foltosak
aki maga körül
aki előre néz
még csak dadog makog
hanem a kása közt
ott az aranyszemecske
majd fölmutatható
majd tiszta ragyogású

ÁGYBAN

Az egyik babát visz aludni,
a másik eleven babát.
De aki maga megy aludni,
s viszi az ágyba csak magát?

A titkolózó bőr mögött hány
fenevad, tűzvész, alvilág –
örökös görcsökbe borítván
a békésnek szánt éjszakát.

Szárazvillámok: föl az égre
egy-egy megrángó fény vetül.
Miféle okból? és mivégre?
nem nézi már értetlenül.

Mentség? Hát nincs mentség ilyenkor:
el kell viselni reggelig;
hullong a mellre vashideg por,
és óhatatlan ellepi.

VÁRAKOZÓK

A Várakozás alkotóközössége versenyben teszi dolgát.

Eljut vele önnön cáfolatáig, – vagy mintha az utakat rekesz-
tené el.

Aki ágyába vár, aki székébe vár, aki tűzhelye mellé vár:

– a didergésben társas fészket lelni, a szótlanságban szelid
szólytatást, az éhségben jóízű, meleg ételt –,

biztos lehet, hogy hasztalan reménykedik.

Ám szikár képzelettel, üzleti józansággal, gyalogjáró tevé-
kenységgel:

– helyeselheti magát, így sima lesz az út, törvény a megérke-
zés.

De elég lesz-e a meleg, meggyőző-e majd a szó, tápláló
lesz-e az étel?

A várakozó várakozzék inkább! Nőjön céllá az eszköz! Vára-
kozzék esetleg rosszul is!

Ha egymás mellé sorakoznának az Idők Várakozásai és
Megérkezései, ó mennyivel zöldebbek, virágosabbak, termőb-
bek lennének amazok!

Ugye, asszonyok, ugye a Várakozás művészei, ugye anyák,
ugye szeretők?

MOST ÉS KÉSŐBB

Kétezer év is mit cifrázott?
Csak leheletnyi felszín-mázat

Van az ember mert lenni kell
cél tüz ki célba menni kell
önmagát értelmezni kell
világot teremteni kell

a gyomot valahova rakni
a világnak jó szókat adni
a rokon farkasra kutyára
sarat s dicsfényt dobálni párba

A szó ereje végtelenre
serdül mind élheterlenebbre
s pusztítón érthetlenebbre

S majd az *igenek* eufóriája
beledöglik egyetlenegy *nem*
világnagy undorába?

GÖRBÉK

(Röntgen-felvétel)

„Derékig meztelenre. Úgy!
S a nadrágot félig letolni!
Most hanyatt ide!” (Jéghideg!)
„A popsival oldalt farolni!”
(Kemény, kemény!) „A térdeket
feljebb! Kevéske türelem,
ne moccanjon, ha szólok, és
csöppet levegőt se vegyen!
Tehát!” – „Icóka, telefon!”
„Pardon!” (Fázom, megfulladok,
s tán nadrágom is tele van.)

(A fő, hogy majd meggyógyulok,
s még főbb, hogy mozijegy legyen.)

(Dramolett)

Marcsából Maja lett,
szögből szösz-haja lett,
aztán más baja lett:
kölnis bájszava lett,
(szép nyelve hova lett?)

Szokvány-kis dramolett:
egy ember odalett.

(Egy hasznos emberre)

Tétlenkedsz – mondják –, sőt: naplopsz, és a szemed se
rebben – mondják –, hogy fölszeded érte a pénzt.
Ejnye, minő vakság! Ha heversz, tenhátad a párnád,
s tenlábad fárad, néha ha jársz kicsikét,
tengyomrodba az ételt is csak tenkezed önti,
s volna tanú rá, hogy vinni az ágyba se kell.
Hasznos vagy hát, nem hagysz mást gürcölni helyetted:
elvégzed még nagydolgod is egy s egyedül.

(Botrány)

Milyen szégyen! Mekkora gikszer!
Igazat mondott végre egyszer.

MEGKÖZELÍTÉSEK

Öl öl öl öl (*főnév*)

öl öl öl öl (*ige*)

Valaki mosolyog

valaki szégyenkezik

valaki üdvözülni

valaki jajveszékkel

s minden élő a maga szintjén

Picasso utolsó óráiban erotikus rajzokat csinált

A mag bújik el legmélyebbre

„... a fajfönntartás zöld igája” (*Weöres Sándor*)

? ? ? ? ?

csak iga inkább zöld aligha

Az anyag megmarad – az élet sem alábbvaló

A vadgalambok kinn a kertben

civódnak egymást vágva kéjben

Működő vulkán-kút s virág virág
nap vonalakat élesztő
párjasehol akusztika

Kardok beléjük bújt kardforgatókkal
világ-szikrák világ-villámvetők

Szerelem szerelem
szerelem szerelem
szerelem szerelem
kötés kell a sebekre
a kötés alá vatta
az átvérzés pipacs-szín
az átvérzés forradalmi-zászló-vörös

SZERELMESEK

Elárkosodtunk elgöröngyösödtünk meglazultunk
megnehezedtünk
le is hűltünk be is árnyékosodtunk
„Ilyen szentek vagyunk mi” – hol az az idő?
akkor hevültünk tündököltünk örökös éhhel ettük egymást
most mi kerül a szánkba hogyha . . . ?
most nem verődünk – veretünk
most nem a más-más töltetű
sarkok sodródnak egybe
a növény didergés a növény iszonyat szeretne apadni
Megkezdődött a vetkezés furcsa-groteszk folyamata
nézzük egymást jobban és jobban elvékonyodnak gönceink
de alattuk?
mivel a gönceink most:
a bőr
a hús
a csont
de alattuk mi lesz? . . .

MICSODA NYELV

Az ég-föld-világ nyelve s az ég-föld-világon
túli világé ez is ez a kis magamagát se
tudó de mindenhova bejáratos
és a legtermészetesebb módon be is járó
nagy lány ez a még alig-nő aki bizonyára
már első lépéseinél elkezdte közölni
a jó híreket boldog-boldogtalannal
bánta is ő hogy nem figyelnek rá
vagy nem is értik hiszen változatlan
fa-ábrázattal mennek el mellette
szemük se lesz ragyogóbb szájuk széléről se
olvad le a keserűség (vagy pár jégcsapja legalább)
Pedig micsoda nyelv micsoda jó hírek!
Akinek van füle csöndesen örvendezni kezd
szétszaladt erői visszasompolyognak és hála
kél benne hogy az ég-föld-világ és az
ég-föld-világon túli világ egyik
jó hírhordó csodálatos nyelvével
ezzel az alig-nő nagylánnyal találkozhatott

SZOBRA KÉSZ MÁR

Beszédes oszalmányai a húsnak
valami lélek-félével növesztve
sugárzóval sugárzóbb erejével
őt hirdetik majd égő buzgalommal
őt ki még nem tudott vesztes csatákról
törvényszerű kudarcról éjszakáról
a csúcsok csúcsán állót hirdetik majd

És ha a vesztesről hoznak jelentést
későbbi oszalmányok: kis sikerrel –
ama sugárzók adják a jövőndőt
s a környéken a föld a fák virágok
melegebben őriznek szívesebben
egy vendéget ki később érkezik csak
de szobra kész már és változhatatlan

BOLDOGSÁGÁN MUNKÁLKODIK

A biztos veszteni fogó
harcba se kezd önszégyenére,
de le se mond, hogy a fogyó
idő kivesse a szemétre.

Makacsul van, s iparkodik,
hogy beivódják vérbe, húsba,
boldogságán munkálkodik,
kötve magát érette gúzsba.

S nagyon akarja és hiszi:
majd a megáhitott karokban
a sistergő láz tüzei
közé az övé is belobban,

s valamiképpen üdvözülni:
egy-egy sikolyban, némulásban
ott lankad ő is, ott hevül
a test-lélek eksztázisában.

FORDULHAT VISSZA

Teste sem kell, vére sem kell,
semmilyen segélye sem kell.
Ami várat néki kezdtem,
mégis áll majd dőlhetetlen.

Dőlhetetlen, dönthetetlen,
ha nem is a fellegekben.
S alig őrző nyugovásra,
lesz az inkább tanuságra:

nem a kedves kell a falnak,
nem, ha mások belehalnak,
vére annak, aki rakja,
az emeli magasabbra.

Új Kőműves Kelemenné?
Még akkor se, ha szeretné!
Parancsolhat kocsisának:
már fordulhat vissza másnap.

VÖRÖS ÉS FEKETE

I.

Ég fölötted, levegő körülötted
én nem lehetek már. Hogyan is tehetted?
Minek indultál ily késedelemmel?
Nem sokra mennénk itt a szerelemmel.

Kiálts azért át! – szakadék közöttünk –
kölsön-echókkal mégis közeledjünk!
Ideje ha jön a valódi társnak,
tudom a módját majd a búcsuzásnak.

II.

A monstrum magába harap.
Bőrén ahogy a napsugár cicázik,
veszélytelen a pillanat:
a gyermek fricskázhatja váltig.

Így jó! Ha egyszer súlyosan
kivágódnék, a szörny-szerelmet
a sárkány-éh óráiban
úgysem bírná többé a gyermek.

JÖVŐ

Még valóságos lábbal
lép valóságos földre
s nekem lábam se lesz már

Tovább jut így le is győz
emlékezése: „mintha”
de hát annyira mindegy

Erőltetik idézni
jön a toldás a metszés
a „minthá”-ból bizonyosság

Én leszek az? Ki bánja?
Ahogy kell az a fontos
a mag másutt van úgyis

Még valóságos szájjal
még valóságos hangon
valóságos fülekbe

mikor szájam se lesz már
mikor hangom se lesz már
s akarhat bármilyennek –

TUDNI KELL

Tudni kell, hogy az emberi kapcsolatok között
akad olyan természetű s fokú,
amelyben az egyik fél magatartása
szőröstül-bőröstül felfalja a másikat.

A bibliában például az „Aki felső ruhádat . . .”
vagy az „Aki arcul üt téged jobb felül . . .” mondások
utalnak erre.

Ilyenkor egyszerűen nem lehet ellenségeskedés,
mert a cselekvésvonalak egyirányúvá fordulnak.
Így áll a dolog az anyák és gyermekek között is.
A mindig áldozó anya szeretetében telhetetlen,
mindenevő, s még a leleményes rosszaság se képes
kifundálni olyant, amit elutasít.

Aztán van ilyesmi a szerelemben is:
ha az egyik szerelmes annyira kitágítja szerelmét,
hogy a másik nem mehet ki belőle,
undorral, hűtlenséggel, faggyal, sőt gyilkossággal sem
mehet ki.

Az effajta faló-magatartásúak boldogok és erősek,
talán még a sírba is leviszik boldogságukat,
s valamit a föld is megismer
azokból a legnagyobb titkokból,
melyek révén egy élet emberinek nevezhető.

TARTALOM

MINT A CSAPAT

Állomás	7
Az 57-ik előtt	8
Megélni	9
Ambivalencia	10
Nem küszködnék	11
Közös bőrben is	12
Sors	13
Emlékezik	14
Lázár feltámadása	15
Vedd azt is észre	17
Túl	18
Tágabb távlatokban	19
Körbe-körbe	20
Talán éppen	22
Mint a csapat	23

SZÖVEGEK

Világ-vers	27
Én Noé-bárkám	28
Hírhozó is kell	29
Újévre	30

De hogyha	31
„A századokat számlálja ...” (<i>Csokonai szellemének</i>) ...	32
Régi költők	34
Szövegek	35
Egy elhanyagolt körtefára	36
Martyn Ferenc: Paprikák. Tusrajz	37

ROM ÉS RÉT

Világ körüli utazás	41
Rom és rét	42
A halódó nyár krónikája	44
Tópart	45
Madár-csönd	46
A fák példája	47
Hiába	49
A kert ősze	50
Januári szertartás	51
A tavaszi kert és gazdája	52

ŐRIZNEK

Nem gyúl ki	57
Kell	58
Padlás-Odüsszeia	59
Egy játszótér mellől	61
Víz	62

A városrész költözködései	63
Steiner	65
Fordultok félre	66
Emléktábla	68
Mind a három	70
Az apa öregsége	71
Születés	73
Unoka	75
Őriznek	77
Mondjuk karácsonyestire	78
Anyámat végképp	79
Ne annyira	80
Szülőház	82
Halott nővéremre	84
Nővérem temetési évfordulóján	85
Maradjanak	87
Megérkezés	88
Levelek régi barátaimnak	90
Az idén is	91
Kamaszkorom vitéze	92
Előkészítő megbeszélés a 40 éves érettségi találkozóra	94

RÖGÖK

Két december (<i>Kardos Tibor halálára</i>)	99
Apa-sírató (<i>Várkonyi Nándor halott</i>)	102
Temetik Simon Pistát... ..	105

ÉSZREVÉTELEK

Egy ifjú öngyilkosra	109
Csak vendég	110
Észrevételek	111
Jobb	115
Éhező afrikai gyermek	117
Majd fölmutatható	119
Ágyban	120
Várakozók	121
Most és később	122
Görbék	123
Megközelítések	125
Szerelmesek	127
Harminckét év	128
Micsoda nyelv	129
Szobra kész már	130
Boldogságán munkálkodik	131
Fordulhat vissza	132
Vörös és fekete	133
Bolond cifrázgatás	134
Távol	135
Jövő	136
Tudni kell	137

Felelős kiadó a Magvető Könyvkiadó igazgatója
Felelős szerkesztő Csanádi Imre · Műszaki vezető
Sebestyén Lajos · A kötetet Bezúr Györgyi ter-
vezte · Fotó: Csigó László · Kiadványszám 2656
Megjelent 1976-ban, 10,4 A5 iv terjedelemben,
Plantin betűtípusból · MA 2902

76.1118 Athenaeum Nyomda, Budapest
Íves magasnyomás
Felelős vezető Soproni Béla vezérigazgató

ISBN 963 270 369 3

